

**Uchwała Nr XV/101/19
Rady Gminy Dąbrówno
z dnia 29 listopada 2019**

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Dąbrówno na rok 2020.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506 z późn. zm.), art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 2137 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. jedn. D.U. z 2018 r., poz. 1030 z późn. zm.) Rada Gminy Dąbrówno uchwala co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Dąbrówno na rok 2020 w brzmieniu określonym w załączniku 1, stanowiącym integralną część niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrówno.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 i podlega podaniu do publicznej wiadomości przez rozplakatowanie na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy Dąbrówno oraz wsiach sołeckich.

Przewodniczący Rady Gminy

Kamil Ruciński

Załącznik do uchwały Nr XV/101/19
Rady Gminy Dąbrówno
z dnia 29 listopada 2019 r.

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH
ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII**

**DLA GMINY DĄBRÓWNO
NA ROK 2020**

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. ORGANIZACJA PROGRAMU.....	5
III. PODSTAWY PRAWNE	5
IV. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	6
V. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIEŃ W GMINIE DĄBRÓWNO	10
V.1. SPOŻYWANIE NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH PRZEZ mieszkańców gminy Dąbrowno	11
V.2. CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE UZALEŻNIENIOM	12
2.1. Dostępność napojów alkoholowych	13
2.2. Bezrobocie	15
2.3. Przemoc w rodzinie	15
V.3. INICJACJA ALKOHOLOWA - OPIS ZJAWISKA NA PODSAWIE WYNIKÓW BADAŃ WŚRÓD MŁODZIEŻY GMINY DĄBRÓWNO	16
VI. DZIAŁANIA GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH DZIAŁANIA GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	20
6.1. Zadania gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	21
6.2. Zasady wynagradzania członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	22
VII. CEL I ZADANIA PROGRAMU	22
7.1. Cel główny	23
7.2. Zadania	23
VIII. FINANSOWANIE PROGRAMU	23
IX. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII	23
X. MONITOROWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ W GMINIE	24
XI. REKOMENDOWANE DZIAŁANIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY	24
XII. SZCZEGÓŁOWY WYKAZ ZADAŃ REALIZOWANYCH W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII.....	25

I. WSTĘP

Alkohol i narkotyki nadal należą do głównych używek przynoszących znaczące i wymierne straty w wielu obszarach życia publicznego i osobistego, są też tragedią dla wielu rodzin. Do głównych szkód zdrowotnych spowodowanych nadużywaniem alkoholu należą między innymi: nadciśnienie, zaburzenia układu krążenia, zmiany nowotworowe. Oprócz ww. szkód zdrowotnych, do istotnych należą szkody społeczne spowodowane nadużywaniem alkoholu, należą do nich m.in.: przestępczość, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie, naruszanie zasad bezpieczeństwa publicznego, wypadki komunikacyjne. Nie należy również pomijać wysokich kosztów ekonomicznych ponoszonych przez państwo spowodowanych problemami alkoholowymi. Istotnym **problem w świetle powyższych danych jest również rosące systematycznie spożycie alkoholu**. Z danych GUS (za: PARPA, 2019) wynika, że w 2018 roku średnio na 1 mieszkańca w Polsce przypadało spożycie 9,55 litrach 100% alkoholu (w roku 2017 było to 9,45 l a w 2016 - 9,37 l).

Koniecznością jest więc podejmowanie systematycznych, kompleksowych działań mających na celu z jednej strony ograniczanie popytu na alkohol i inne używki, z drugiej strony mających na celu redukcję szkód zdrowotnych i społecznych, będących skutkiem używania substancji psychoaktywnych. Aby zwiększyć skuteczność ww. działań powinny być one podejmowane przede wszystkim na poziomie lokalnym (gminnym). Działania te powinny też mieć charakter kompleksowych działań realizowanych przez wiele podmiotów współpracujących ze sobą.

Jak podaje PARPA w Rekomendacjach do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku „Zmiany wprowadzone w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w roku 2018 dały samorządom nowe kompetencje. Przedstawiciele władz lokalnych mogą m.in. decydować o ograniczeniu sprzedaży alkoholu w godzinach od 22:00 do 6:00 rano. Ograniczenia w nocnej sprzedaży alkoholu dobrze wpisują się w realizację rekomendowanych przez Światową Organizację Zdrowia, konkretnych działań, mających wpływ na ograniczenie problemów powodowanych przez picie alkoholu. **Zmniejszenie dostępności fizycznej alkoholu jest jednym z trzech najważniejszych postulatów. Dwa pozostałe to podniesienie cen alkoholu i wprowadzenie zakazów i ograniczeń w sprawie reklamy alkoholu.**” Przedstawiciele wielu samorządów zdecydowali się na przyjęcie tego rozwiązania, wprowadzając ograniczenia w nocnej sprzedaży alkoholu. Rok obowiązywania nowych rozwiązań nie pozwala na pełną diagnozę. Jednak opinie docierające do PARPA wskazują na pozytywne skutki wprowadzonych zmian, szczególnie w obszarze porządku publicznego” (*Rekomendacje PARPA na rok 2020, str. 5*).

Zadania własne gminy w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wynikają bezpośrednio z art. 4¹ Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (**Dz.U. z 2018 poz.2137 z późn. zm**). Zadania te polegają na:

- tworzeniu warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu
- ograniczaniu dostępności alkoholu
- zapewnianiu dostępności do rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych od alkoholu
- prowadzeniu działalności wychowawczej i informacyjnej
- zapobieganiu negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwaniu
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Do zadań własnych gminy należy „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu”. W szczególności zadania obejmują:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13,15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Zadania własne gminy w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii, określone są w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1030 z późn. zm). Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii wykonywane są przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, w szczególności przez:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą
- nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii
- ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych
- zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii.

II. ORGANIZACJA PROGRAMU

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii dla gminy Dąbrówno, zwany dalej Programem, określa strategię gminy w zakresie profilaktyki oraz minimalizowania szkód społecznych i zdrowotnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

Budowanie jednolitej strategii przeciwdziałania problemom uzależnień na terenie gminy Dąbrówno, opiera się na systemowym wdrażaniu programów profilaktycznych i terapeutycznych we współpracy z różnymi środowiskami prowadzącymi działania w tym zakresie. Zadania Programu dostosowane są również do możliwości prowadzenia określonych działań w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe. Podstawą doboru zadań zawartych w Programie oraz sposobu ich realizacji jest analiza potrzeb lokalnych, aktualizowana co roku o kolejne, wybrane obszary. W szerszej perspektywie czasowej podstawę stanowi *Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027*.

Program, w sposób kompleksowy podejmuje problemy dotyczące uzależnień od napojów alkoholowych i środków psychoaktywnych, w tym nowych substancji tzw. „dopalaczy” oraz przemocy związanej z uzależnieniem. Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii opracowano zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2016-2020. Przy opracowaniu niniejszego Programu uwzględnione zostały także wskazówki wynikające z Rekomendacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku oraz publikację Krajowego Biura ds. Zapobiegania Narkomanii pn. „Zasady tworzenia Gminnych Programów Przeciwdziałania Narkomanii”.

III. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek uchwalenia niniejszego Programu wynika z art. 18 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506) i art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz.2137 z późn. zm.) oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1030 z późn. zm.).

Inne, wybrane akty prawne mające zastosowanie w realizacji zdań Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, w gminie Dąbrówno:

1. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1492 z późn. zm.),

2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 1390 z późn. zm.),
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 – 2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1492).

IV. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W Gminie Dąbrówno aktualnie zamieszkuje **4221** mieszkańców, w 18 sołectwach, które tworzy 26 miejscowości (stan na dzień 07.11.2019). Ilość mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy w latach 2017, 2018 i 2019 (na dzień 07.11.2019) prezentuje poniższe zestawienie tabelaryczne:

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców		
		2017	2018	2019
1.	Bartki	38	38	37
2.	BRZEŹNO MAZURSKIE	104	106	103
3.	Dąbrowa	46	47	48
4.	DĄBRÓWNO	1010	989	972
5.	ELGNOWO	282	285	285
6.	Fiugajki	76	76	70
7.	GARDYNY	151	148	143
8.	Jabłonowo	107	112	108
9.	JAGODZINY	116	114	112
10.	Jakubowo	23	21	19
11.	Kalbornia	26	28	28
12.	LESZCZ	122	120	120
13.	LEWAŁD WIELKI	218	218	219
14.	ŁOGDOWO	31	30	29
15.	MARWAŁD	342	324	309
16.	ODMY	49	51	52
17.	OKRĄGŁE	92	91	86
18.	OSIEKOWO	144	139	143
19.	OSTROWITE	90	92	92
20.	Pląchawy	72	73	70
21.	SAMIN	531	534	521
22.	SAMINEK	91	90	90
23.	Stare Miasto	7	7	7
24.	TUŁODZIAD	188	175	182
25.	WĄDZYŃ	106	104	106
26.	WIERZBICA	291	275	270
RAZEM		4353	4287	4221

Tab. 1. Liczba mieszkańców Gminy Dąbrówno w latach 2017 - 2019. W tabeli wyróżnione zostały sołectwa.
Źródło: pracowanie własne, UG Dąbrówno, 2019

Analiza ludności gminy Dąbrówno, uwzględniająca zróżnicowanie wiekowe, w oparciu o dane z listopada 2019 roku, przedstawia poniższa tabela:

	WIEK		
	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
Kobiety	413	1.184	484
Mężczyźni	443	1.459	238
Ogółem	856	2.643	722

Tab. 2. Liczba mieszkańców Gminy Dąbrówno z uwzględnieniem wieku – stan na 7.11.2019. Źródło: pracowanie własne, UG Dąbrówno, 2019

Z powyższej analizy struktury demograficznej wynika, że najliczniejszą grupę mieszkańców gminy Dąbrówno stanowią osoby w wieku produkcyjnym (mężczyźni w przedziale wiekowym 18 – 64 lat, kobiety w przedziale wieku 18 – 59 lat). **2643 osób jest w tym przedziale wiekowym, co stanowi 62,6% ogółu mieszkańców gminy**, 20,3% stanowią dzieci i młodzież do 18 roku życia, a osoby w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 roku życia i kobiety powyżej 60 roku życia) stanowią 17,1 %.

Z analizy danych demograficznych przedstawionych w *Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027*, wynika, że liczba mieszkańców gminy ogółem nie zmieniła się istotnie na przestrzeni 22 lat. **Zmieniała się jednak struktura wieku: zmalała liczba dzieci i młodzieży, wzrosła i stale rośnie liczba osób starszych.**

„Udział najmłodszych mieszkańców gminy, tj. w wieku 0-9 lat, w liczbie mieszkańców ogółem, na przestrzeni 10-ciu lat zmniejszył się o 2 punkty procentowe, a młodzieży w wieku do 19 lat o 4 punkty procentowe. Biorąc pod uwagę ostatnie 22 lata udział obu grup zmniejszył się już o 8 punktów procentowych. Udział mieszkańców w wieku 20-49 lat w populacji ogółem jest stały. Udział starszych mieszkańców w populacji ogółem regularnie rośnie. Największy przyrost na przestrzeni 10 lat zanotowano w grupie wiekowej 50-59 lat – o 5 punktów procentowych, podobnie w grupie 60-69 lat. Biorąc pod uwagę perspektywę ostatnich 22 lat, największy wzrost udziału zanotowano również w grupie 50-59 lat – o 6 punktów procentowych” (*Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027*, str. 13). Tendencja trwa nadal i jest również wyraźnie widoczna w analizach przeprowadzonych w 2019 roku.

EDUKACJA

Na terenie gminy Dąbrówno dzieci i młodzież uczęszczają do publicznych szkół podstawowych w Marwałdzie (ok. 60 dzieci), Dąbrównie (ok. 280 dzieci) i Elgnowie (ok. 80 dzieci). Dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczają do nowoutworzonego punktu przedszkolnego w Dąbrównie (25 dzieci), a także do oddziałów zerowych przy szkołach podstawowych. Jak wynika ze *Strategii rozwiązywania*

problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027 „wśród zidentyfikowanych deficytów u uczniów najczęściej występują: → zaburzenia zachowania → niedostosowanie społeczne → deficyty funkcji percepcyjno-motorycznych → deficyty w rozwoju mowy → zaburzenia w rozwoju emocjonalnym → deficyty w rozwoju myślenia i rozmienia → deficyty w rozwoju ruchowym → zaburzenia integracji sensorycznej. Wśród najmłodszych dzieci, uczęszczających do zerówek i punktu przedszkolnego, największym problemem są wady wymowy. Około 94% pierwszoklasistów wymaga terapii logopedycznej. Innymi częstymi problemami są zaburzenia w rozwoju emocjonalnym i zachowania. Sytuacja materialna i społeczna rodzin uczniów często jest trudna. Ok. 70% uczniów korzysta z dożywiania w szkole”.

Analizę sytuacji dzieci i młodzieży, w oparciu o materiał badaczy z 2018 roku przedstawia tabela 3.

DZIECI I MŁODZIEŻ WYNIKI BADAŃ WŁASNYCH	
ASPEKTY POZYTYWNE	ASPEKTY NEGATYWNE
<ul style="list-style-type: none"> • oferta zajęć pozalekcyjnych możliwość korzystania z różnych form edukacji • zajęcia w GCKB • zajęcia sportowe • super kadra pedagogiczna • super boisko w Elgnowie i Dąbrównie • pracownia Orange w Wierzbicy • dostęp do placów zabaw i jezior • strefy aktywności w miejscowościach • treningi na sali gimnastycznej i na Orliku 	<ul style="list-style-type: none"> • spożywanie używek (alkohol, dopalacze) • niedostateczna aktywność fizycznej • telefon i komputer jako złodziej czasu • brak żłobka • brak działań Młodzieżowej Rady • brak wypożyczalni sprzętu sportowego i wodnego • brak miejsca do spotkań, np. bar, kino • niedostateczna współpraca i pomoc ze strony instytucji (głównie szkół) w zorganizowaniu zajęć pozalekcyjnych • brak możliwości dowiezienia dziecka na zajęcia • proponowane zajęcia nieadekwatne do oczekiwań dzieci i młodzieży (brak właściwej diagnozy)
PROPONOWANE DZIAŁANIA	
<p>diagnoza potrzeb i oczekiwań dzieci umożliwienie dowozu na zajęcia i warsztaty większa współpraca międzyinstytucjonalna większe zaangażowanie szkół w udostępnianie pomieszczeń zajęcia dostosowane do potrzeb oczekiwań dzieci i młodzieży zajęcia kulturalno-sportowe utworzenie drużyn sportowych (różne dyscypliny) wyjazdy do kina, teatru, na basen utworzenie większej liczby placów zabaw większa liczba zajęć dodatkowych, np. języki obce utworzenie kina, np. objazdowego</p>	

zachęcanie dzieci i młodzieży do włączania się w życie społeczne, co powinna robić m.in. szkoła i organizacje pozarządowe
 zajęcia wyrównawcze dla dzieci słabszych
 zajęcia rozwijające dla dzieci uzdolnionych

Tab. 3. Dzieci i młodzież – wyniki badań własnych, źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027, str. 67-68

Analiza danych dotyczących głównych problemów wychowawczych oraz edukacyjnych uczniów wszystkich publicznych szkół podstawowych znajdujących się na terenie gminy, przeprowadzona w 2019 roku, wskazuje na największe nasilenie problemów związanych z:

- 1) Obniżoną wydolnością wychowawczą rodzin, najczęściej na skutek obniżonych kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców
- 2) brakiem pozytywnych wzorców funkcjonowania w roli rodziców, pochodzących z rodzin generacyjnych
- 3) Deficytami rozwojowymi dzieci i nieharmonijnym rozwojem
- 4) Utrudniony dostęp rodziców do psychologa w sytuacjach wystąpienia sytuacji problemowych

(źródło: dane własne; wywiady z pedagogami PSP w Dąbrównie, Marwałdzie i Elgnowie; listopad 2019).

Na zagrożenia ze strony narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych, wskazują także wyniki badań ankietowych dotyczących, przeprowadzonych w 2018 roku na terenie Publicznych Szkoły Podstawowej w Dąbrównie, Marwałdzie i Elgnowie, z inicjatywy Pełnomocnika ds. profilaktyki. Wnioski z ww. badań:

- 1) Zdecydowana większość uczniów biorących udział w badaniu do substancji psychoaktywnych zaliczyła: dopalacze, narkotyki i niektóre leki. Większość uczniów (70% ogółu) definiując dopalacze wskazywała, że jest to *substancja naturalna lub syntetyczna (albo mieszanka tych substancji) o działaniu odurzającym lub pobudzającym, zbliżona do działania narkotyku* (85% uczniów gimnazjum i 57% uczniów szkoły podstawowej). **Dosyć spora liczba uczniów kojarzyła jednak dopalacze z określeniami sensu stricte marketingowymi, wprowadzonymi przez handlujących dopalaczami, które rozmywają szkodliwy charakter produktów** (określenia: *produkty kolekcjonerskie*). Wśród ankietowanych byli też pojedynczy uczniowie, którzy wyrażali opinię, że dopalacze są bezpiecznymi odpowiednikami narkotyków, które są zalegalizowane. (Wyniki w obszarze podstawowej wiedzy na temat substancji psychoaktywnych)
- 2) Wszyscy uczniowie biorący udział w badaniach mają świadomość szkodliwości zażywania dopalaczy. W świetle wyników badań wydaje się, że młodzież nie docenia szkód, które wywołują dopalacze w sferze zdrowia fizycznego (nieodwracalnych uszkodzeń układu nerwowego, przewodu

pokarmowego, wzroku itp.), zaś szkody psychiczne / emocjonalne nie wydają się młodym ludziom aż tak niebezpieczne i „nieodwracalne”. (*Wyniki w obszarze szkodliwości zażywania dopalaczy*).

- 3) Głównymi powodami sięgania przez młodzież po dopalacze i inne substancje psychoaktywne, na jakie wskazali ankietowani uczniowie było przede wszystkim: 1) ucieczka od problemów 2) relaksacja 3) chęć zintensyfikowania zabawy i 4) dla towarzystwa. (*Wyniki w obszarze powodów sięgania po dopalacze i inne środki psychoaktywne*).
- 4) Najwięcej młodzieży na pytanie, gdzie można mieć styczność z dopalaczami odpowiedziało, że na dyskotekach, ogniskach oraz w miejscach spotkań z kolegami, w czasie wolnym. Niepokój wzbudza przekonanie uczniów klas gimnazjalnych o tym, że miejscem w którym można mieć kontakt z dopalaczami jest również szkoła (*Wyniki w obszarze kontaktu z dopalaczami i miejsc zakupu dopalaczy przez uczniów*).
- 5) Jako główne miejsce zakupu dopalaczy ankietowani uczniowie wskazali: 1) Internet 2) znajomych (często z miejsca zamieszkania) i 3) sklep. Wśród wszystkich badanych 4 uczniów gimnazjum i 3 uczniów szkoły podstawowej deklarowało, że miało kontakt z dopalaczami.
- 6) Ponad 40% gimnazjalistów podało, że nie rozmawiało na temat dopalaczy i narkotyków z rodzicami. W klasach młodszych (uczniowie klas IV – VII) sytuacja okazała się bardziej zróżnicowana (odpowiedzi wskazujących na rozmowę z rodzicem udzieliło, w zależności od klasy od 27%, do 100% ankietowanych uczniów). Obszar ten wymaga ciągłego monitorowania i wspierania rodziców (*wyniki: obszar oddziaływań rodzicielskich w profilaktyce uzależnień od substancji psychoaktywnych*).

Szkoły są więc miejscem, które powinno wspierać rodziców w pełnieniu funkcji rodzicielskich oraz uczniów, wyposażając je w wiedzę dotyczącą zagrożeń XXI wieku oraz umiejętności społeczne, ułatwiające funkcjonowanie (w tym umiejętności radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania problemów, prawidłowej komunikacji interpersonalnej, asertywności, szkodliwości używek i substancji psychoaktywnych). Wnioski te zostały uwzględnione w pracy profilaktycznej szkół. **Wszystkie publiczne szkoły podstawowe na terenie gminy Dąbrówno prowadziły w roku 2019 szereg działań o charakterze profilaktycznym, które miały na celu ograniczanie wpływu czynników ryzyka oraz wzmacnianie czynników chroniących.** W roku 2019 realizowane były m.in. rekomendowane programy profilaktyczne takie jak: „Domowi Detektywi”, „Fantastyczne możliwości”. Realizowano również szereg warsztatów profilaktycznych i program profilaktyczny „Busola”.

V. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIEŃ W GMINIE DĄBRÓWNO

Z danych statystycznych PARPA (www.parpa.pl) dotyczących Polski wynika, spożywamy coraz więcej alkoholu. Tabela przedstawia ile przypada średnio na 1 mieszkańca Polski w litrach 100% alkoholu:

Rok	2016	2017	2018
Ilość 100%alkoholu na 1 mieszkańca	9,37	9,45	9,55

Tab. 4. Ilość w litrach 100% alkoholu przypadająca średnio na 1 mieszkańca Polski, w latach 2016 - 2018 www.parpa.pl 02.11.2019

Statystycznie (dane GUS za rok 2018) na jednego mieszkańca w Polsce w 2018 roku przypadało spożycie: 3,3 litra wyrobów spirytusowych (100%alkoholu), 6,0 litrów wina i miodów pitnych i 100,5 litra piwa. Analiza spożycia napojów alkoholowych w Polsce w roku 2018 wskazuje, na podobną do lat ubiegłych strukturę spożywania napojów alkoholowych w procentach w przeliczeniu na 100% alkohol: wyroby spirytusowe stanowiły 34,6%, wino i miody pitne – 7,5%, piwo stanowiło aż 57,9%. (za: PARPA 2019).

Jak wynika z badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Dąbrówno podczas ostatniej diagnozy problemów społecznych (2018 rok) jako problemy społeczne w gminie Dąbrówno wymagające pilnej interwencji, ankietowani uznali m.in.: problemy związane z uzależnieniem, problemy związane z przemocą domową i problemy związane z zatrudnieniem (w: Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027). Wyniki badań jednoznacznie wykazały, że dla większości mieszkańców gminy najważniejszymi okazały się problemy związane z nadużywaniem alkoholu/uzależnieniem oraz przemocą domową. Nadal dużym problemem dla mieszkańców jest zatrudnienie/ znalezienie stałej pracy. W dalszej kolejności ankietowani jako wymagające pilnej interwencji uznali: **problemy związane z funkcjonowaniem rodzin i problemy związane z wychowaniem i edukacją dzieci i młodzieży (w: „Diagnozy problemów społecznych”, Raport 2016).**

Problematyka uzależnień poddana zostanie w roku 2020 szerszej analizie, z uwzględnieniem danych z różnych obszarów.

V.1. SPOŻYWANIE NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW GMINY DĄBRÓWNO

Aby oszacować ilość spożywanego przez mieszkańców gminy Dąbrówno alkoholu w ciągu ostatnich trzech lat (wszystkich jego rodzajów łącznie) przeanalizowane zostały wpływy za sprzedaż alkoholu wynikające z wydanych zezwoleń, na każdy rodzaj napojów alkoholowych: zezwoleń A na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych zawierających do 4,5% alkoholu (najczęściej jest to piwo), zezwoleń B na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych zawierających od 4,5% do 8% alkoholu (głównie jest to wino), i zezwoleń C na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% alkoholu są to już mocne trunki, jak wódka. Aktualnie na terenie gminy Dąbrówno sprzedaż alkoholu prowadzona jest przez 17 podmiotów: 11 to sprzedawcy detaliczni oraz 6 podmiotów gastronomicznych.

Aby ocenić jak zmieniało się na przestrzeni ostatnich lat spożycie alkoholu wśród mieszkańców gminy Dąbrówno, zestawiono wartości sprzedaży alkoholu w latach 2012 – 2018 (wg składanych przez sprzedawców do Urzędu Gminy Dąbrówno oświadczeń o wartości sprzedanego alkoholu). Dane te obrazuje tabela 5 i 5a.

Wartość sprzedaży alkoholu wg oświadczeń składanych przez sprzedawców Gminy Dąbrówno w latach 2015 – 2018			
2015	2016	2017	2018
2.795.000	2.608.883	2.627.664	2.658.496

Tabela 5. Wartość sprzedaży alkoholu na terenie Gminy Dąbrówno, wg oświadczeń sprzedawców. Źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2019

Dane zawarte w tabeli 2 wskazują, że po istotnym skokowym wzroście spożycia alkoholu w roku 2015 **wysokie spożycie alkoholu utrzymuje się na przestrzeni ostatnich czterech lat**. Dla porównania wartość sprzedanego alkoholu w latach poprzednich: 2012 – 2014 przedstawia poniższe zestawienie

Wartość sprzedaży alkoholu wg oświadczeń składanych przez sprzedawców Gminy Dąbrówno w latach 2012 - 2014		
2012	2013	2014
1.104.051	1.616.391	2.038.282

Tabela 5a. Wartość sprzedaży alkoholu na terenie Gminy Dąbrówno, wg oświadczeń sprzedawców. Źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2019

Dane te potwierdzają odczucia samych mieszkańców gminy Dąbrówno: **57% ankietowanych, biorących udział w badaniach 2016 roku, uznało uzależnienie za największy problem społeczny**. W tych samych badaniach aż 70% ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że zna osoby uzależnione od alkoholu lub słyszało o takich osobach – mieszkańcach gminy (*Raport z „Diagnozy problemów społecznych Gminy Dąbrówno”, 2016r.*).

V.2. CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE UZALEŻNIENIOM

Mieszkańcy gminy Dąbrówno w badaniach ankietowych przeprowadzonych w grudniu 2016 roku, jako główne przyczyny problemu uzależnienia wskazywali: **łatwym dostępem do używek**, w tym alkoholu (odpowiedzi takiej udzieliło 39% badanych) i **braku pracy** (38% ankietowanych w problemach z zatrudnieniem upatruje głównej przyczyny uzależnienia). Ankietowani wskazywali również **silne powiązanie zjawiska przemocy domowej z problemem alkoholowym** (za: „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027”, „Diagnoza problemów społecznych gminy Dąbrówno – 2016”).

2.1. Dostępność napojów alkoholowych

W 2018 roku Rada Gminy Dąbrówno przyjęła trzy Uchwały: 1) Uchwałę w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Dąbrówno (Uchwała).

Zgodnie z uchwałą Rada Gminy Dąbrówno Nr L/308/18 z dnia 30 sierpnia 2018 roku ustalona została maksymalna liczba 50 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Dąbrówno przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży dla poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych, z tego: 1. 20 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwa, 2. 15 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), 3. 15 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18% zawartości alkoholu". Ustawa ta w § 2 reguluje maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Dąbrówno przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży dla poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych, określając ich liczbę na 17, z tego: 1. 7 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwa, 2. 5 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), 3. 5 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18% zawartości alkoholu". Na dzień dzisiejszy limit nie został wykorzystany. Z § 3 wynika, że punkty sprzedaży i podawania alkoholu nie mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 30 m od: placówek oświatowo – wychowawczych, obiektów kultu religijnego i obiektów sportowych. Pomiaru odległości dokonuje się najkrótszą drogą wzdłuż ciągów komunikacyjnych od drzwi wejściowych miejsc określonych w pkt.1 do drzwi wejściowych miejsc sprzedaży lub podawania napojów alkoholowych.

W roku 2019 zmieniona została uchwała w sprawie wprowadzenia odstępstw od zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych na terenie Gminy Dąbrówno. Zmiana dotyczyła § 1: w uchwale Nr L/309/18 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 30 sierpnia 2018, w sprawie wprowadzenia odstępstw od zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych na terenie Gminy Dąbrówno, zmieniającej uchwałą Nr LI/319/2018 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 27 września 2018 r., dokonano następujących zmian: w § 1 ust. 1 dodano pkt. 21 i 22 w następującym brzmieniu: „21) teren pn. „Piekielny Zakątek”, działka Nr 2/3, 2/4 i 2/5 w Saminie, 22) teren działki Nr 121/14 obręb geodezyjny Leszcz”.

Uchwały stanowią prawo miejscowe, regulują ponadto jeszcze inne ważne i istotne z zakresu ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działania. Na terenie gminy znajdują się 3 szkoły podstawowe (Publiczna Szkoła Podstawowa w Dąbrównie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Elgnowie i Publiczna Szkoła Podstawowa w Marwałdzie), obiekty kultu religijnego oraz obiekty

sportowe. **W gminie Dąbrówno zamieszkuje aktualnie 4.221 osób (stan na 07.11.2019 roku), na terenie gminy funkcjonuje 17 punktów sprzedaży alkoholu** (sprzedaż alkoholu wg kategorii A prowadzą wszystkie punkty, sprzedaż alkoholu kategorii B – 11 punktów, kategorii C – 12). Dla porównania w roku 2018 było 19 punktów sprzedaży a w 2017 - 21 punktów sprzedaży alkoholu. **Systematycznie więc, z roku na rok zmniejsza się ilość punktów sprzedaży alkoholu, niestety wartość sprzedawanego alkoholu pozostaje na podobnym, bardzo wysokim poziomie.** Można postawić hipotezę (zgodnie z badaniami ogólnopolskimi i światowymi nt. dostępności alkoholu a wpływem na jego spożycie), że przy utrzymaniu ilości punktów sprzedaży alkoholu z roku 2017 (21 punktów) wartość sprzedawanego na terenie gminy alkoholu byłaby zdecydowanie wyższa.

Z danych statystycznych wynika, że w Polsce „Średnio jeden sklep przypada na 275 mieszkańców. To by oznaczało, że w całym kraju jest ok. 140 tys. punktów, w których kupimy alkohol. Jest wielka szansa, że prędzej trafimy do któregoś z nich niż do biblioteki (8 tys. punktów w kraju), na siłownię (2,5 tys.) czy do kina (500 miejsc). Idąc tym tropem można policzyć, że w Warszawie działa ok. 6 tys. 800 sklepów z alkoholem, w Gdańsku – 2 tys., a w Bydgoszczy – 743. Dla porównania w całej Norwegii alkohol kupimy w 300 sklepach, czyli w średnio 1 punkcie na 18 tys. Mieszkańców”. (za. za: www.money.pl Marcin Łukasik 18.02.2019).

Dane z terenu gminy Dąbrówno wskazują, że przy obecnej ilości punktów sprzedaży alkoholu funkcjonujących na terenie gminy Dąbrówno (17) nie odbiegamy od średniej ogólnopolskiej w ilości miejsc sprzedaży alkoholu na jednego mieszkańca: **średnio 1 miejsce sprzedaży alkoholu przypada na 251 mieszkańców gminy Dąbrówno. Przy uwzględnieniu tylko miejsc sprzedaży detalicznej alkoholu (11 sklepów) średnia ta wynosi 389 mieszkańców na 1 sklep. Jest to niższa średnia od średniej krajowej, która wynosi 275 mieszkańców na 1 sklep.**

W 2019 roku we wszystkich punktach sprzedaży alkoholu (przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży) przeprowadzono szkolenie dla sprzedawców i właścicieli. Szkolenie zawierało elementy kontroli dotyczące głównie sposobu eksponowania alkoholu, konieczności umieszczania w widocznym miejscu informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i osobom będącym w stanie po spożyciu alkoholu, zakazie spożywania alkoholu na terenie sklepu i w miejscu publicznym. Przedmiotem szkolenia była szeroko pojęta profilaktyka alkoholowa, a głównym celem uświadomienie uczestnikom konsekwencji wynikających z niedozwolonej, nielegalnej sprzedaży alkoholu, a także trening przydatnych w pracy sprzedawcy umiejętności, np. asertywnego odmawiania. Podczas szkolenia uczestnicy otrzymali ulotki, informatory oraz zaświadczenia o ukończeniu szkolenia. Realizatorem szkolenia dla sprzedawców był specjalista PARPA z Centrum Profilaktyki i Reeducacji Atelier w Krakowie. Termin szkolenia został zaplanowany tak, aby wzmocnić działania ochraniające dzieci i młodzież przed wakacyjną, zbyt wczesną inicjacją alkoholową. Po szkoleniu sporządzony został

Raport, zawierający wnioski i spostrzeżenia trenera. W roku 2020 planowana jest kontynuacja powyższych działań.

2.2. Bezrobocie

Problem bezrobocia nadal pozostaje jednym z głównych problemów społecznych mieszkańców gminy Dąbrówno. Na wagę problemu wskazują dane statystyczne oraz analiza przeprowadzona w roku 2018 zawarta w „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dąbrówno na lata 2018-2027”.

Analiza powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Dąbrównie w roku 2019 wskazuje, że bezrobocie od wielu lat jest głównym powodem wsparcia udzielanego przez GOPS. Z informacji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrównie wynika, że na 170 rodzin którym przyznana została pomoc społeczna finansowa przez GOPS, **aż 114 rodzin** otrzymało pomoc z powodu bezrobocia **(stanowi to aż 67 % wszystkich korzystających z pomocy finansowej rodzin)**. W rodzinach tych łącznie z pomocy finansowej skorzystało 658 osób - członków rodzin. *(na podstawie danych GOPS w Dąbrównie, stan na dzień 7.11.2019)*

W tej sytuacji wysoce niepokojącym jest zestawienie powyższych danych (dotyczących bezrobocia) z danymi dotyczącymi ilości środków finansowych przeznaczanych przez mieszkańców gminy na zakup alkoholu **(w roku 2018: 2.658.496 zł)**. **Wysokość środków przeznaczanych w rodzinach za zakup alkoholu** (pamiętać należy, że dane te dotyczą zakupów dokonywanych tylko w punktach sprzedaży na terenie Dąbrówna) **niezmiennie od około czterech lat utrzymuje się na tym bardzo wysokim poziomie ponad 2.600.000 zł** (w stosunku do roku ubiegłego, wprawdzie nieznacznie ale wzrosła o kolejne 31.000 zł). **Dane te sugerują, że alkohol jest nadal ważną pozycją w budżetach domowych rodzin, niezależnie od sytuacji materialnej i zjawiska bezrobocia.**

2.3. Przemoc w rodzinie

Problem przemocy domowej na terenie gminy Dąbrówno od 2017 roku poddawany jest systematycznemu monitorowaniu. Wiąże się z podjęciem szerszych działań adresowanych do rodzin borykających się z problemem uzależnienia. Zjawisko przemocy często bowiem wiąże się z problemem alkoholowym występującym w rodzinach. Według danych statystycznych Policji większość sprawców fizycznego lub psychicznego znęcania się nad członkami rodziny działa pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych. Działania informacyjne w skali całego kraju oraz lokalne, w tym cykliczne kampanie „przeciw przemocy” przyczyniają się do zwiększenia wśród ofiar i świadków przemocy świadomości dotyczącej poznania swoich praw oraz nazw i adresów instytucji pomocowych. **Zwiększenie możliwości monitorowania jak również przeciwdziałania w dalszej kolejności zjawisku przemocy domowej na terenie gminy Dąbrówno wiąże się z zacieśnianiem i usprawnieniem współpracy, pomiędzy służbami działającymi na rzecz rodziny, w ramach prac Gminnego Zespołu**

Interdyscyplinarnego i rozszerzenia działań pomocowych Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jakie miało miejsce w okresie ostatnich lat. W ostatnich ankietowych badaniach przeprowadzonych w ramach diagnozy problemów społecznych w gminie Dąbrówno w 2016 roku, 20% ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że zna osobiście przypadki rodzin, w których występuje problem przemocy domowej a 24% mieszkańców biorących udział w badaniu słyszało o tym, że w jakiejś konkretnej rodzinie dochodzi do przemocy.

W percepcji mieszkańców gminy problem przemocy domowej na terenie gminy Dąbrówno mocno powiązany jest z problemem uzależnienia od alkoholu. Mieszkańcy biorący udział w badaniach ankietowych właśnie **uzależnienie** wskazali jako **główną przyczynę przemocy w rodzinie**. Opinię taką wyraziło aż 65,2% ankietowanych. Drugim co do ważności czynnikiem odpowiedzialnym za zachowania przemocowe sprawców w ocenie badanych były: przekazywane **wzorce rodzinne** (wyboru takiego dokonało 25,7%) oraz **stres i trudna sytuacja materialna** (na tę przyczynę przemocy wskazało ok. 21% ankietowanych). Jako przyczynę, która również może mieć duży wpływ na przemoc domową uznali ankietowani także problemy wychowawcze (15% wyborów). *Za: „Diagnoza problemów społecznych w gminie Dąbrówno”, Raport 2016.*

Z danych Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Dąbrównie, wynika, że w 2019 r wpłynęło 11 formularzy Niebieskiej Karty, w 11 przypadkach wszczęto procedurę NK. Do GKRPA wpłynęły 4 wnioski o podjęcie działań w stosunku do osób nadużywających alkoholu. W 5 przypadkach zostało wszczęte postępowanie z art. 207 kk. Ogółem w 2019 roku realizowanych było 20 procedur Niebieskiej Karty: kontynuacja z 2016 roku (1), kontynuacja z 2017 (1), kontynuacja z roku 2018 (7) oraz założone w 2019 roku (11). W ciągu roku 2019 zakończono 9 procedur: 1 z 2016 roku, 1 z 2017 roku, 5 z roku 2018 oraz z roku 2019 (2). Grupy robocze zbierają się według indywidualnego planu pracy z daną rodziną.

Z powyższych danych wynika, że zjawisko przemocy w Gminie Dąbrówno utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie i konieczne jest nadal kompleksowe oraz wzmożone działanie wszystkich służb działających na rzecz rodziny. **Niepokojący jest również fakt, iż osoby wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w większości procedur dopuszczają się przemocy wobec rodziny po spożyciu alkoholu.** Z opinii członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Dąbrównie wynika również, że nadal potrzebna jest systematyczna praca mająca na celu zwiększenie świadomości wśród społeczności co do możliwości korzystania z bezpłatnej pomocy i zmiany sytuacji w rodzinie oraz praw osób pokrzywdzonych.

V.3. INICJACJA ALKOHOLOWA – OPIS ZJAWISKA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ WŚRÓD MŁODZIEŻY GMINY DĄBRÓWNO

W roku 2019 zrealizowana została druga część badań młodzieży szkolnej z terenów gminy Dąbrówno, stanowiąca integralną część diagnozy społecznej „Obraz funkcjonowania dzieci i młodzieży szkolnej Gminy Dąbrówno 2018 – 2021”. W roku 2018 z inicjatywy Pełnomocnika ds. profilaktyki przeprowadzone zostały wśród dzieci i młodzieży (uczniów szkół publicznych z terenu gminy Dąbrówno) badania dotyczące zagrożeń ze strony narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych.

Badania ankietowe przeprowadzone w 2019 roku, dotyczyły „Inicjacji alkoholowej wśród młodzieży Gminy Dąbrówno”. Badania prowadzone zostały w czerwcu 2019 roku. Objętych nimi zostało 97 uczniów: z klas III gimnazjum (kończących naukę w szkołach gminy Dąbrówno), oraz klas VI – VII Publicznej Szkoły Podstawowej w Dąbrównie, Publicznej Szkoły podstawowej w Marwałdzie i Elgnowie. Z uwagi na zmiany w systemie kształcenia (likwidacja szkół gimnazjalnych) wyniki badań pogrupowane zostały na dwie kategorie: A – uczniowie klas gimnazjalnych (kontynuować będą naukę w szkołach ponadgimnazjalnych, poza gminą Dąbrówno) oraz B – uczniowie starszych klas szkoły podstawowej. Ankieta wykorzystana w badaniach zawierała 16 pytań umożliwiających uzyskanie odpowiedzi na pytania w obszarach: 1) inicjacji alkoholowej (pytania o to czy badany próbował już alkoholu, w jakim wieku pierwszy raz spróbował alkoholu?, czy spożywał alkohol raz, czy wiele razy?, czy spożywał alkohol w ciągu ostatniego miesiąca?, czy zna kolegów którzy próbowali alkoholu?) 2) okoliczności w jakich pierwszy raz spożywał alkohol 3) przyczyny sięgnięcia po alkohol? 4) postawy wobec faktu spożywania alkoholu przez rówieśników / kolegów/koleżanek oraz wpływania na innych.

Wyniki badań w grupie gimnazjalistów (37 uczniów rozpoczynających w roku szkolnym 2019/2020 naukę w szkołach ponadgimnazjalnych, poza domem):

- 1) Wśród uczniów klasy III gimnazjum, 91,9% deklarowało, że przeszło już inicjację alkoholową. Aż 43,2% odpowiedziało, że spożywało alkohol w ciągu ostatniego miesiąca. Wśród uczniów, którzy przyznali, że spożywali alkohol: 58,8% deklarowało, że spożywało alkohol wiele razy (więcej niż 5), 26,5% podało, że piło alkohol kilka razy (1 do 5) i 14,7% deklarowało, że alkohol piło raz.
- 2) Jednocześnie aż 97,1% uczniów biorących udział w badaniu stwierdziło, że wśród swoich kolegów / koleżanek zna takich, którzy próbowali już alkoholu, co sugeruje, że odsetek uczniów, którzy przyznają, że mają już inicjację alkoholową za sobą, może być większy niż deklarowane 91,9%.
- 3) Analiza odpowiedzi ankietowanych wskazuje, że aż 67,6% uczniów było namawianych do wypicia alkoholu. Do namawiania innych do spożycia alkoholu przyznało się 32,3% ankietowanych.
- 4) Uczniowie podają, że pierwszy raz spróbowali alkoholu w wieku: 8 lat (1 uczeń), 9 lat (1 uczeń), 10 lat (2 uczniów). Najwięcej ankietowanych jako wiek inicjacji alkoholowej podało: wiek 14 – 15 lat udzieliło takiej odpowiedzi 47 % uczniów, 41,2 uczniów podało wiek 12 – 13 lat.

- 5) W grupie uczniów, którzy deklaruowali, że próbowali już alkoholu, jako okoliczności w jakich doszło do inicjacji alkoholowej aż 44,1% stwierdziło, że miało to miejsce podczas uroczystości rodzinnej, 32,3% - że doszło do tego podczas wakacji, 20,6% - na dyskotece, tyle samo podało, że miało to miejsce w domu kolegi/koleżanki, a 14,7% - u siebie w domu, pod nieobecność rodziców. Jako powód sięgnięcia po alkohol uczniowie w tej grupie podali przede wszystkim ciekawość (73,5%) oraz chęć dobrej zabawy (32,3%).
- 6) Jako najbardziej popularny alkohol wśród młodzieży, badani wskazali przede wszystkim na piwo (aż 86,5% wskazań), na drugim miejscu znalazła się wódka – wskazało na nią 40,5%.
- 7) Jako powody sięgania po alkohol młodzież biorąca udział w badaniu wskazała na pierwszym miejscu przykład ze strony kolegów („bo piją koledzy/koleżanki”) – odpowiedziało tak 89,2% ankietowanych. Aż 70,3% stwierdziła, że picie sprawia im przyjemność, a według 59,5% młodzież piciem alkoholu „chce zwrócić na siebie uwagę”
- 8) Na uwagę zasługuje fakt, że blisko 48,6% deklaruowało postawę „obojętności” wobec problemu picia alkoholu przez kolegów a 21,6% twierdziło, „że wszystko jest dla ludzi”.
- 9) Zdecydowana większość badanych uczniów (91,2%) jest przekonana, że spożywanie alkoholu jest szkodliwe dla zdrowia, ale blisko 30% jest przekonana, że trudno się uzależnić od alkoholu.

Wyniki badań w grupie uczniów klas VI – VIII szkół podstawowych (60 uczniów, kontynuujących naukę w roku szkolnym 2019/2020 w szkołach na terenie gminy Dąbrówno)

- 1) 35% uczniów miało już za sobą inicjację alkoholową (35% badanych odpowiedziało tak na pytanie „czy próbowałeś już alkoholu (piwo też zaliczamy do tej kategorii): 21 uczniów na 60 biorących udział w badaniu przyznało, że piło już alkohol.
- 2) Jednocześnie aż 73,3% uczniów biorących udział w badaniu stwierdziło, że wśród swoich kolegów / koleżanek zna takich, którzy próbowali już alkoholu, co sugeruje, że odsetek uczniów, którzy przyznają, że mają już inicjację alkoholową za sobą, może być większy niż deklarowane 35%.
- 3) Najniższy wiek inicjacji alkoholowej, jaki podali ankietowani w tej grupie uczniowie to 8 lat (1 badany), 10 lat (2 uczniów) reszta ankietowanych, którzy próbowali alkoholu podała przedział wiekowy 13-14 lat.
- 4) Jako najbardziej popularny alkohol wśród młodzieży, badani wskazali przede wszystkim na piwo (aż 65% wskazań). Piwo zostało ocenione jako najatrakcyjniejszy alkohol (po który młodzież sięga najchętniej) na każdym poziomie wiekowym (56% wskazań w klasach VI, 70% wskazań w klasach VII i 64% wskazań w klasach VIII). Na drugim miejscu znalazła się wódka – wskazało na nią 28,3% i inne napoje alkoholowe – 27% wskazań. Najmniej popularnym rodzajem alkoholu wśród młodzieży okazało się wino (16,6%). Dodatkowo blisko 35% ankietowanych uczniów wyrażała przekonanie, że uzależnienie od alkoholu nie jest łatwe („Jak uważasz, czy łatwo uzależnić się od alkoholu?”)

Wyniki badań przeprowadzonych wśród uczniów gminy Dąbrówno, w zakresie wyboru rodzaju napojów alkoholowych przez młodzież, pokrywają się z wynikami badań ogólnopolskich, wskazujących na intensywny rozwój rynku piwa (dane GUS z 2018 roku) oraz systematyczny wzrost popularności piwa wśród młodych ludzi.

- 5) Na pytanie „W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś alkoholu?” większość uczniów, którzy spożywali już alkohol odpowiedziała, że doszło do tego „podczas uroczystości rodzinnych” (blisko 60%) oraz „w domu kolegi / koleżanki” (12%) i „u siebie w domu pod nieobecność rodziców”
- 6) Jako główny powód sięgania po alkohol ankietowani podają: chęć zwrócenia na siebie uwagi (aż 73,3% odpowiedzi) i dlatego, że piją koledzy/koleżanki – 60% wskazań. Uczniowie klas starszych VII i VIII dodatkowo, w kategorii *inne powody*, wskazali na: chęć odstresowania, problemy, chęć spróbowania jak to jest, zaimponowania innym.
- 7) Na uwagę zasługuje fakt, że tylko 21,6% ankietowanych było przeciwnych picie alkoholu przez swoich kolegów, zaś blisko 23,3% deklaruowało postawę „obojętności” wobec problemu picia alkoholu przez kolegów a 17% twierdziło, „że wszystko jest dla ludzi”.

Wyniki ww. badań ankietowanych wskazują, że aż 92% uczniów kończących naukę w gimnazjum i ponad 35% uczniów klas VI – VIII miało już inicjację alkoholową za sobą. Najniższy wiek inicjacji, jaki podali uczniowie w ankietach to 8 lat (2 uczniów), 9 lat (1 uczeń), 10 lat (4 uczniów). Największa grupa ankietowanych z klas gimnazjalnych wskazała na wiek 14 – 15 lat udzieliło takiej odpowiedzi 47 % uczniów, 41,2 uczniów podało wiek 12 – 13 lat. Wśród uczniów klas VI – VIII największa grupa wskazała na wiek 13 – 14 lat. Głównym powodem sięgania po alkohol jest chęć zwrócenia na siebie uwagi i dlatego, że piją koledzy/koleżanki. Zdecydowana większość ankietowanych odpowiadając na pytanie o okoliczności w jakich pierwszy raz spróbowali alkoholu?, odpowiedziało, że doszło do tego „podczas uroczystości rodzinnych” (44% uczniów gimnazjum i ok. 60% uczniów klas VI – VIII).

O wynikach badań poinformowani zostali na spotkaniu z pełnomocnikiem ds. profilaktyki pedagogicy szkolni. Sporządzony został również raport zbiorczy, zawierający wnioski końcowe i rekomendacje do planowanych działań, ukierunkowanych na wzmocnienie czynników chroniących w oddziaływaniach profilaktycznych.

W roku 2020 planowana jest realizacja trzeciej części badań w ramach diagnozy pt. „Obraz funkcjonowania dzieci i młodzieży szkolnej Gminy Dąbrówno 2018 – 2021” zainicjowanej i prowadzonej w ramach działań Pełnomocnika Wójta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Dąbrówno. Badania w roku 2020 przeprowadzone zostaną wśród uczniów wszystkich szkół na terenie gminy Dąbrówno i rodziców, a dotyczyć będą: wsparcia uczniów w rozwiązywaniu ich problemów, wsparcia rodziców w pełnieniu roli rodzicielskich oraz zjawiska

przemocy domowej i rówieśniczej. Badania takie zostaną przeprowadzone przy współudziale pedagogów szkolnych w 2020 roku, a raport po diagnozie posłuży opracowaniu strategii działań profilaktycznych w ww. obszarach.

VI. DZIAŁANIA GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Do zadań wójta zgodnie z art. 4¹ ust 3 Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz.2137) należy powołanie Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Szczegółowe zadania Komisji zostały określone w załączniku Nr1 Zarządzenia Wójta nr Or.0050.92.2018 z dnia 04 lipca 2018 r. Można je ogólnie określić jako: 1. inicjowanie działań w zakresie określonym w pkt 3 ust. 1 - 5 oraz podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, kontrola zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wydają opinię w drodze postanowień stanowiące warunek wydania zezwolenia przez Wójta na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2019 ogniskowała się wokół problemów motywowania zgłaszanych do Komisji osób, do podjęcia leczenia odwykowego (lub leczenia farmakologicznego) oraz kierowania do konkretnych form pomocy (terapeuta uzależnień, psycholog, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy domowej) lub placówek terapeutycznych. Łącznie w okresie od stycznia 2019 roku do 05 listopada 2019 roku odbyło się 13 posiedzeń GKRPA, w grudniu zaplanowane jest jeszcze jedno posiedzenie. Wysłanych zostało 32 wezwania do stawiennictwa na posiedzenia GKRPA oraz 10 zaproszeń dla wnioskodawców i osób współuzależnionych. Osobom wzywanych na posiedzenia GKRPA proponowano pomoc specjalistyczną (rozmowy motywujące do zachowania abstynencji lub ograniczenia spożywania alkoholu z psychologiem i terapeutą uzależnień, spotkania wspierające osoby współuzależnione, poddanie się leczeniu farmakologicznemu – pomoc w zakupie leku, umówieniu wizyty u lekarza). Większość osób skorzystała z oferowanej pomocy specjalistycznej. Jedna osoba została skierowana na badania w kierunku uzależnienia od alkoholu i zgłosiła się na badanie, w stosunku do jednej osoby, która nie zgodziła się na dobrowolne badanie w kierunku uzależnienia, GKRPA wystąpiła z wnioskiem o sądowe skierowanie na takie badanie i leczenie odwykowe.

Pełnomocnik Wójta pełni jednocześnie funkcję sekretarza Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W związku z rezygnacją z udziału w pracach GKRPA jednego z jej członków, w lipcu 2018 roku nastąpiła zmiana w składzie GKRPA. Obecnie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa na mocy Zarządzenia Wójta Gminy Dąbrówno Nr Or.0050.92.2018 z dnia 04 lipca 2018 r. W roku 2019 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wspierała procedurę

interwencji wobec przemocy w rodzinie „Niebieska Karta”- udział w pracach grup roboczych, regularnie powoływano członka GKRPA, od 5 sierpnia 2019 jest nim sekretarz GKRPA w Dąbrównie.

Nadal jesteśmy jedną z nielicznych gmin powiatu ostródzkiego, zapewniających dużą dostępność do wykwalifikowanej kadry specjalistów pomagających osobom uzależnionym od alkoholu, jak i osobom pijącym ryzykownie, zagrożonym uzależnieniem oraz członkom rodzin z problemem alkoholowym.

W roku 2019 nadal funkcjonował Punkt Konsultacyjno – Informacyjny przy GKRPA w Dąbrównie.

Ilość konsultacji udzielonych przez terapeutę uzależnień i psychologa na terenie Punktu utrzymuje się na poziomie zbliżonym do ostatniego roku. Dodatkowym atutem jest fakt dostępności do psychologa w soboty. W sumie do 30.10.2019 roku psycholog udzielił **47 indywidualnych konsultacji**, terapeuta – **82 indywidualnych konsultacji** i porad specjalistycznych. Ilość udzielanych w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym konsultacji specjalistycznych utrzymuje się na wysokim poziomie (szczególnie dotyczy to pomocy ze strony terapeuty uzależnień), co może wskazywać z jednej dobrze zdiagnozowane potrzeby w tym zakresie, z drugiej strony na wzrost świadomości społecznej i łatwość dostępu do pomocy specjalistycznej na terenie gminy.

Zmniejszyła się ilość porad i konsultacji udzielonych w 2019 roku przez psychologa, w ramach działalności Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego, co może wynikać z większej dostępności do pomocy psychologicznej w ramach działań Gminnego Ośrodka Pomocy społecznej w Dąbrównie (realizacja projektów ze środków UE).

Całość działań podjętych przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dąbrównie jednoznacznie wskazuje na występowanie problemu uzależnienia wśród mieszkańców gminy, który dopiero po roku 2015 roku został prawidłowo zdiagnozowany.

6.1. Zadania gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Do zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy: 1) Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dokonywanie analizy potrzeb w tym zakresie. 2) Udzielanie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, w tym: - przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia lub objęcie terapią, - motywowanie i zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, - kierowanie do biegłych w przedmiocie orzekania o uzależnieniu, - kierowanie spraw do sądu o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, - podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania przemocy w rodzinie, - kierowanie osób uzależnionych i uwikłanych przez przemoc domową do specjalistów i instytucji

świadczących usługi specjalistyczne, - inicjowanie działań zmierzających do animacji i aktywizacji środowiska lokalnego w niesienie pomocy osobom uzależnionym i problemem przemocy, - inicjowanie i organizacja szkoleń, debat i konferencji w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie, - organizowanie pomocy dzieciom ze środowisk zagrożonych marginalizacją, ze szczególnym uwzględnieniem problemów uzależnień. 3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy, w szczególności: - inicjowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, - inicjowanie i prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej, - podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym, ze szczególnym naciskiem na promocję zdrowego stylu życia, kierowanych do dzieci i młodzieży, - wspieranie realizacji pozalekcyjnych programów (zajęć) sportowych, opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych, 4) Podejmowanie działań na rzecz ograniczania dostępności do alkoholu: - prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, - podejmowanie działań wobec firm prowadzących reklamę napojów alkoholowych w sposób niezgodny z przepisami, - podejmowanie działań informacyjnych i profilaktycznych skierowanych do kierowców pojazdów mechanicznych, - prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. 5) Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi w rozwiązywaniu problemów uzależnień i przemocy w rodzinie: - organizacja i współorganizacja szkoleń, debat, konferencji i imprez profilaktycznych, - prowadzenie działań o charakterze interdyscyplinarnym w zakresie przeciwdziałania i usuwania skutków problemów uzależnień i przemocy.

Do kompetencji GKRPA należą również zadania wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1030 z późn. zm). oraz ustawy z dnia 29 lipca 2015 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 1390 z późn. zm.).

6.2. Zasady wynagradzania członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Za udział w posiedzeniu Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, członek Komisji otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 120,- zł (słownie: sto dwadzieścia złotych). Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest lista obecności sporządzona na posiedzeniu Komisji.

VII. CEL I ZADANIA PROGRAMU

Zapis ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 poz.2137 z późn. zm), w art. 4¹ ust. 2 stanowi: „Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy,

uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji gminnego programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika”

7.1. Cel główny

Celem głównym Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Dąbrówno; podejmowanie działań zmierzających do zmiany struktury spożycia i wzorów używania napojów alkoholowych oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

7.2. Zadania

Wykaz zadań realizowanych w ramach Programu zamieszczony jest w Rozdziale XII: Szczegółowy wykaz zadań realizowanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

VIII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja zadań w ramach Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii dla Gminy Dąbrówno finansowana będzie ze środków własnych Gminy pochodzących w 100% z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Dodatkowym źródłem finansowania mogą być inne środki, pozyskiwane zarówno przez Gminę, jak też realizatorów i partnerów, których wykaz zamieszczono w Rozdziale XII.

IX. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Za koordynację i realizację Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii dla gminy Dąbrówno odpowiedzialny jest Pełnomocnik Wójta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii realizowany jest we współpracy z innymi podmiotami, w tym: 1) podmiotami i instytucjami realizującymi zadania z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w ramach swoich zadań statutowych, 2) Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 3) organizacjami pozarządowymi, 4) organizacjami kościelnymi i związkami wyznaniowymi. Szczegółowy wykaz zadań Programu przedstawiony został w Rozdziale XII. W tabeli zawarte są zadania Programu wraz ze wskaźnikami ich wykonania oraz wskazani są realizatorzy zadań.

X. MONITOROWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ W GMINIE DĄBRÓWNO

Monitorowanie sytuacji w zakresie uzależnień od alkoholu i narkotyków stanowi podstawę do planowania działań profilaktycznych oraz oceny ich skuteczności. Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie gminy Dąbrówno polegać będzie w szczególności na: 1) przeprowadzaniu cyklicznych badań na temat skali uzależnień na terenie gminy; 2) ewaluacji realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych, 3) analizie sprawozdań z realizacji zadań. Dane te są przydatne przy podejmowaniu decyzji dotyczących ewaluacji podejmowanych działań programowych oraz przy planowaniu kolejnych działań profilaktycznych mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w środowiskach rodzinnych.

W roku 2020 zaplanowane zostały badania w obszarze wsparcia uczniów w rozwiązywaniu ich problemów, problemów występujących w rodzinach, w tym problemu uzależnień, wsparcia rodziców w pełnieniu roli rodzicielskich oraz zjawiska przemocy domowej i rówieśniczej. **Badania stanowią trzecią część diagnozy pt. „Obraz funkcjonowania dzieci i młodzieży szkolnej Gminy Dąbrówno 2018 – 2021”** zainicjowanej i prowadzonej w ramach działań Pełnomocnika Wójta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Dąbrówno. Badaniami zostaną objęci uczniowie wszystkich szkół gminy Dąbrówno oraz ich rodzice.

XI. REKOMENDOWANE DZIAŁANIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY

Analiza danych zawartych w części diagnostycznej Programu pokazuje, że istotnymi czynnikami sprzyjającymi rozwojowi uzależnień w gminie Dąbrówno są przede wszystkim: **przemoc, bezrobocie, niski status społeczno – materialny oraz nieprawidłowo funkcjonowanie rodzin.**

Koniecznym więc jest: 1) Intensyfikacja działań mających na celu zmniejszanie skali zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez różne formy doskonalenia umiejętności i kompetencji społecznych, w tym rodzicielskich wśród grup ryzyka, 2) Prowadzenie działań profilaktycznych: realizacja programów profilaktyki selektywnej wśród grup szczególnie narażonych na uzależnienie (np. członków rodzin z problemem przemocy), 3) Prowadzenie profilaktyki selektywnej, skierowanej do grup młodzieży eksperymentującej z alkoholem 4) Realizacja działań profilaktycznych, w tym realizacja programów z zakresu profilaktyki uniwersalnej (szczególnie z wykorzystaniem programów rekomendowanych: www.parpa, www.narkomania.gov, www.ore.edu.pl oraz programów zalecanych, w ramach dobrych praktyk przez Wydział Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie), adresowanych do dzieci i młodzieży, 4) Kontynuowanie dobrych praktyk oraz poszukiwanie nowych form współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, 5) Prowadzenie działań edukacyjnych, adresowanych do społeczności lokalnej, mających na celu zwiększenie świadomości na temat rozmiaru problemu alkoholowego w gminie, 6) Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i osób współuzależnionych,

7) Zwiększenie pomocy rodzinom z problemem przemocy domowej, 8) Podnoszenie kompetencji społecznych oraz umiejętności wychowawczych rodziców (wśród rodzin o niskim statusie społecznym).

XII. SZCZEGÓŁOWY WYKAZ ZADAŃ REALIZOWANYCH W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Do zadań własnych gminy, zgodnie z Ustawą z dn. 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 poz.2137 z późn. zm.), należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej. Zadania te są realizowane w ramach corocznie uchwalanych gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (rekomendacje PARPA 2020).

Realizując gminne programy, należy przestrzegać ustawowego wymogu, aby każde zadanie, które zostanie wpisane do gminnego programu, miało związek z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w rozumieniu ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ponieważ tylko na takie zadania mogą zostać wydatkowane środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych („W celu pozyskania dodatkowych środków na finansowanie zadań określonych w art. 4¹ gminy pobierają opłatę za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, o których mowa w art. 18”). W kontekście nowego brzmienia art.

4¹, planując działania w ramach gminnych programów, należy jednocześnie uwzględnić zadania wskazane do realizacji przez Narodowy Program Zdrowia.

WYKAZ ZADAŃ REALIZOWANYCH W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Zadanie gminy zgodnie z ustawą ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI POMOCY TERAPEUTYCZNEJ I REHABILITACYJNEJ DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU		
Działania	Wskaźniki	Realizacja kierunku działań określonego w Narodowym Programie Zdrowia
Prowadzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin: udzielanie pomocy osobom uzależnionym i członkom rodzin z problemem alkoholowym (przez terapeutę uzależnień i psychologa).	<ul style="list-style-type: none"> - ilość konsultacji specjalistycznych - ilość dyżurów psychologa i terapeuty uzależnień 	2.4.1 Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa
Współpraca z poradniami specjalistycznymi (w tym poradniami leczenia uzależnień i współuzależnienia).	<ul style="list-style-type: none"> - ilość placówek zdrowotnych, świadczących pomoc dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, z którymi nawiązana została stała współpraca 	2.4.1 Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa
Prowadzenie działań edukacyjno – korekcyjnych dla sprawców przemocy domowej – w formie spotkań ze specjalistą ds. przeciwdziałania przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> - ilość osób stosujących przemoc, uczestniczących w spotkaniach edukacyjno - korekcyjnych - ilość spotkań 	3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie motywowania do podjęcia leczenia odwykowego oraz kierowania do konkretnych placówek terapeutycznych.	<ul style="list-style-type: none"> - ilość posiedzeń komisji - ilość osób zmotywowanych do podjęcia leczenia 	2.4.1 Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa
Zadanie gminy zgodnie z ustawą UDZIELANIE RODZINOM, W KTÓRYCH WYSTĘPUJĄ PROBLEMY ALKOHOLOWE, POMOCY PSYCHOSPOŁECZNEJ I PRAWNEJ, A W SZCZEGÓLNOŚCI OCHRONY PRZED PRZEMOCĄ W RODZINIE		

<p>Prowadzenie poradnictwa w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym dla: uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem, członków ich rodzin oraz osób doświadczających kryzysu, w tym z zaburzeniami emocjonalnymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ilość konsultacji specjalistycznych - ilość dyżurów psychologa i terapeuty uzależnień) 	<p>2.1.1 Działania informacyjne i edukacyjne 2.4.1 Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych 3.1.1 Edukacja Zdrowotna 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa</p>
<p>Organizacja i dofinansowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje realizatorów Programu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających ze szkoleń 	<p>2.2 Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii 3.1.2 Szkolenie kadr</p>
<p>Przeprowadzenie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych z terenu gminy Dąbrówno.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób biorących udział w szkoleniu - liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w których sprzedawcy zostali objęci szkoleniem 	<p>3.1.1 Edukacja Zdrowotna 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa</p>
<p>Przeprowadzenie szkoleń i konferencji dla osób zawodowo zajmujących się działaniami profilaktycznymi i terapeutycznymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, realizująca działania profilaktyczne i terapeutyczne w gminie, uczestnicząca w szkoleniach i konferencjach - ilość szkoleń i konferencji 	<p>2.2 Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii 3.1.2 Szkolenie kadr</p>
<p>Realizacja warsztatów i szkoleń dla rodziców z zakresu prawidłowego pełnienia funkcji rodzicielskich i przeciwdziałania przemocy domowej (wzmacnianie czynników chroniących)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ilość warsztatów i szkoleń dla rodziców - liczba rodziców, uczestniczących w warsztatach - i szkoleniach podnoszących kompetencje rodzicielskie - ilość placówek zaangażowanych w realizację zadania 	<p>3.1.1 Edukacja Zdrowotna 3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa</p>
<p>Ścisła współpraca nauczycieli, wychowawców, pedagogów, pracowników socjalnych,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ilość spotkań roboczych w ramach 	<p>3.3 Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja,</p>

pracowników służby zdrowia, policjantów, kuratorów sądowych w zakresie przeciwdziałania przemocy.	działań Zespołu Interdyscyplinarnego	reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa
Zadanie gminy zgodnie z ustawą PROWADZENIE PROFILAKTYCZNEJ DZIAŁALNOŚCI INFORMACYJNEJ I EDUKACYJNEJ W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, W SZCZEGÓLNOŚCI DLA DZIECI I MŁODZIEŻY, W TYM PROWADZENIE POZALEKCYJNYCH ZAJĘĆ SPORTOWYCH, A TAKŻE FINANSOWANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ DOŻYWIANIA DZIECI UCZESTNICZĄCYCH W POZALEKCYJNYCH PROGRAMACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH		
Realizacja programów profilaktyki uniwersalnej, w tym uwzględniających tematykę uzależnień behawioralnych, nowych środków psychoaktywnych tzw. „dopalaczy” oraz problematykę palenia tytoniu, ze szczególnym uwzględnieniem programów z <i>Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego</i> (prowadzonego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, PARPA, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii).	<ul style="list-style-type: none"> - ilość realizowanych programów profilaktycznych - ilość podmiotów realizujących programy profilaktyczne - liczba dzieci i młodzieży biorącej udział w programach profilaktycznych - liczba rodziców i opiekunów biorących udział w programach profilaktycznych 	2.3.1 Profilaktyka uniwersalna 3.2.1 Profilaktyka uniwersalna
Wspieranie realizacji konkretnych programów profilaktycznych adresowanych do konkretnych grup (dzieci i młodzież), realizowanych w świetlicach wiejskich – realizatorzy zatrudnieni na umowę zlecenie.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób biorących udział w programach - ilość podmiotów realizujących programy 	2.3.1 Profilaktyka uniwersalna 2.3.2 Profilaktyka selektywna 3.2.1 Profilaktyka uniwersalna 3.2.2 Profilaktyka selektywna
Przeprowadzenie badań społecznych dotyczących funkcjonowania rodzin oraz wsparcia dzieci i młodzieży (w szczególności relacji wewnątrzrodzinnych wśród młodzieży i rodziców) z terenu gminy Dąbrówno, jako czynnika chroniącego.	<ul style="list-style-type: none"> - ilość przeprowadzonych badań - ilość osób biorących udział w badaniach - Raport po badaniach 	2.5 monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania substancji odurzających, substancji psychotropowych i nowych środków psychoaktywnych oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych 3.4 Diagnozowanie i badanie zjawisk związanych z używaniem alkoholu
Promowanie abstynencji i zdrowego stylu życia, w szczególności poprzez: 1) realizację pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach sportowo – rekreacyjnych 	2.1.1 Działania informacyjne i edukacyjne 3.1.1 Edukacja Zdrowotna

2) organizację kampanii edukacyjnych 3) organizację festynów rodzinnych 4) publikacji wyników badań dotyczących uzależnień	- ilość kampanii edukacyjnych - ilość festynów rodzinnych i miejsc organizacji - ilość publikacji prasowych, artykułów, informacji on-line o tematyce uzależnień	
Zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych i informacyjnych o tematyce uzależnień.	- ilość zakupionych materiałów informacyjnych oraz literatury fachowej	2.1.1 Działania informacyjne i edukacyjne 3.1.1 Edukacja Zdrowotna
Zadanie gminy zgodnie z ustawą WSPOMAGANIE DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI, STOWARZYSZEŃ I OSÓB FIZYCZNYCH, SŁUŻĄCEJ ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH		
Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych lokalnych organizacji pozarządowych, działających na terenie gminy Dąbrówno.	- ilość organizacji włączonych w działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	3.1.1 Edukacja Zdrowotna 2.3.1 Profilaktyka uniwersalna 2.3.2 Profilaktyka selektywna 3.2.1 Profilaktyka uniwersalna 3.2.2 Profilaktyka selektywna 2.1.1 Działania informacyjne i edukacyjne
Budowanie lokalnych koalicji działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, poprzez porozumienia z innymi samorządami, zwłaszcza z gminami sąsiadującymi.	- ilość lokalnych koalicji działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	3.1.1 Edukacja Zdrowotna
Zadanie gminy zgodnie z ustawą PODEJMOWANIE INTERWENCJI W ZWIĄZKU Z NARUSZENIEM PRZEPISÓW OKREŚLONYCH W ART. 131 I 15 USTAWY ORAZ WYSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM W CHARAKTERZE OSKARŻYCIELA PUBLICZNEGO		
Kontrola zgodności oświadczeń składanych przez przedsiębiorcę i kwoty opłaty.	- ilość podmiotów, z którymi odbyły się konsultacje i kontrola zgodności składanych oświadczeń	3.1.3 Zadania regulacyjne i zapewnienie skutecznego egzekwowania przepisów

Realizatorami i partnerami w realizacji wyżej wymienionych działań będą:

Pełnomocnik Wójta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Dąbrówno

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dąbrównie

Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Dąbrównie

Specjaliści ds. uzależnień w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrównie

Gminny Ośrodek Zdrowia w Dąbrównie

Urząd Gminy Dąbrówno

Publiczna Szkoła Podstawowa w Dąbrównie

Szkoła Podstawowa w Elgnowie i Marwałdzie

Komisariat Policji w Dąbrównie

Sąd Rejonowy w Ostródzie

Porania Leczenia Uzależnień w Działdowie i Ostródzie

Lokalne organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii – Ośrodek Rozwoju Edukacji